OTDK dolgozat

Japán anyanyelvi beszélők és magyar nyelvtanulók érzelmi reakcióinak vizsgálata adott japán dalszövegre

Kézirat lezárásának dátuma: 2025.01.14.

Tartalomjegyzék

Bevezetés 2
I. Előzetes kutatások 3
I.1. A dalszöveg mint műfaj 3
I.2. Érzelmek a zenében és a dalszöveg szerepe 4
I.3. Dalszövegek diskurzuselemzésének lehetőségei 5
II. A választott dalszöveg elemzése 7
II.1. A dalszöveg háttere 8
II.2. Lexikai kohézió diskurzuselemzés 9
III. A kérdőív összefoglalása és eredményének elemzése 17
III.1. Cél és téma 17
III.2. Módszer 18
III.3. Tartalom 19
III.4. Eredmény 19
III.4.A. Dalszöveggel kapcsolatos érzések 19
III.4.B. Dalszöveg értelmezése 23
IV. Megfigyelések 26
Konklúzió ..... .28
Felhasznált irodalom 30

Bevezetés

A japán dalszövegekkel kapcsolatos hallgatói érzelmi reakciók vizsgálata egyre fontosabb kutatási terület, hiszen a dalszövegek nem csupán művészeti alkotások, hanem kulturális és nyelvi háttérrel is rendelkeznek. Az elmúlt években a magyar nyelvű dalszövegek pragmatikai és stilisztikai szempontú kutatása jelentős figyelmet kapott (l. Tátrai 2018a, 2018b; Ballagó 2021, Túrmezei 2023).[1] Jelen tanulmány szemantikai oldalról, diskurzuselemzéssel igyekszik megközelíteni a dalszövegek kutatását, olyan előzetes kutatások mentén, melyek egységesen vizsgálják a dalszövegek érzelmi hatását a lexikai kohézió szempontjából. A japán nyelvű dalszövegek esetében hasonló kutatások kevéssé elterjedtek, így a jelen dolgozat ezt a hiányt kívánja részben pótolni, a diskurzuselemzés és szemantikai elemzés módszereit alkalmazva.

A kutatás újdonsága abban rejlik, hogy a lexikai kohéziók vizsgálata mellett figyelembe veszi a hallgatói érzelmi reakciókat, mind a japán anyanyelvűek, mind pedig a japánul tanuló magyar hallgatók körében. A cél az, hogy megértsük, ezek a kohéziós elemek milyen hatással vannak a hallgatókra, van-e kulturális különbség dalszöveg értelmezésében és hogy milyen perspektívából értelmezik a dalszövegben megjelenített érzelmeket és szereplőket.

A kutatás módszere egy diskurzuselemzés elvégzése a választott japán dalszövegen, amelynek célja a lexikai kohéziók feltárása. Ezt kiegészíti egy kérdőíves adatgyűjtés, amelynek segítségével a hallgatók verbális érzelmi reakcióit vizsgáltam.

A dolgozat logikai felépítése az alábbiak szerint alakul: először az előzetes kutatásokat és az érzelmek kategorizálásának elméleti hátterét mutatom be. Ezt követi a választott japán dalszöveg részletes elemzése és a lexikai kohéziók feltárása. A dolgozat következő része a kérdőív módszertani ismertetése és az eredmények részletes elemzése, különös tekintettel a dalszövegből kiolvasott üzenetekre és legmegragadóbb elemekre. Végül az konklúzióban a megfigyelések alapján levont következtetéseket mutatom be.

---

[1] TÁTRAI Szilárd, „Az aposztrofikus fikció és a közös figyelem működése a dalszövegekben – társas kognitív megközelítés". SIMON Gábor (szerk.), *Nyelv, poétika, kogníció. Elmélet és módszer a poétikai kutatásban*, Líceum Kiadó, Eger, 2018a, 65–78.
TÁTRAI Szilárd, „Hárman egy ladikban. Kontextualizáció, perspektiválás és személyjelölés a dalszövegekben", *Magyar Nyelvőr*, 2018b/3, 310–327.
BALLAGÓ Júlia, „A lírai diskurzus résztvevőinek szociokulturális szituáltsága alternatív és populáris dalszövegekben" LACZKÓ Krisztina, TÁTRAI Szilárd (szerk.) *Líra, poétika, diskurzus,* ELTE Eötvös József Collegium, Budapest, 2021, 251–272.
TÚRMEZEI N. Márton, „Magyar alternatív dalszövegek kognitív stilisztikai-poétikai vizsgálata. Egy kérdőíves vizsgálat eredményei" *Alkalmazott Nyelvészeti Közlemények*, Miskolc, XVI. évfolyam, 2. szám, 2023, 186–205.

Ez a kutatás hozzájárulhat a japán dalszövegek nyelvi és kulturális dimenzióinak mélyebb megértéséhez, valamint az új irányok népszerűsítéséhez a dalszövegkutatás területén.

I. Előzetes kutatások

I. 1. A dalszöveg mint műfaj

A dalszövegek kutatása egy komplex multidiszciplináris terület, amely kulturális, szociológiai, nyelvészeti aspektusokban gazdag. Az elmúlt évtizedekben számos megközelítés született, különösen a kortárs irodalom és a dalszövegek közötti átfedések kapcsán. Az alternatív zenekarok szövegeinek hatása és a kortárs költészet új irányai hozzájárultak ehhez a jelenséghez.[2] A popzenei dalszövegek és az irodalmi értékek közötti kapcsolat egyre elismertebb, jó példa erre a 2016-ban Bob Dylan irodalmi Nobel-díjjal való elismerése, mely rámutatott, hogy a dalszövegek nemcsak a könnyű befogadhatóságra építenek, hanem társadalmi és kulturális hatásukkal is jelentős szerepet játszanak, értéket képviselnek.[3]

A dalszöveg viszont abban más egy kortárs költészeti alkotástól, hogy minden esetben kapcsolódik hozzá zene. A zene, mint multimodális kommunikációs mód, nemcsak a szövegeken keresztül, hanem a zenei hangokon, képeken és más elemekkel együtt alkot jelentést. Ezzel kapcsolatban a szemiotika hangsúlyozza a kontextus és az egyéni élmények fontosságát a zenei élmény értelmezésében. A zene képes olyan érzelmeket kifejezni, amelyeket más kommunikációs módok nem tudnak, így kulcsfontosságú szerepe van a multimodális szövegekben.[4] A zene értelmezése gyakran a hallgató személyes élményére épít, így gyakori a zene társadalmi szerepének vizsgálata, a multimodális kommunikáció perspektívájából.[5] A jelen tanulmány a multimodális kommunikáción belül kifejezetten a szöveg szerepét vizsgálja, különös figyelmet fordítva arra, hogy a dalszöveg miként teremt fiktív térben történő különböző eseményeket. Ennél a pontnál a versekben is jelen levő aposztrofé, mint a szövegben a hallgatóhoz való elfordulás eszköze, kiemelt szerepet kap. Ez az alakzat érzelmi hatást gyakorol a hallgatóra, különösen akkor, amikor a beszélő egy harmadik személyhez fordul, miközben közvetlen kapcsolatba lép a hallgatóval. A

[2] BALÁZS Imre József, „Dalszövegológia Értelmezési trendek és hagyományok a közelmúlt dalszövegei kapcsán”, Feuilleton - LXIV. évfolyam, 34. szám (2020. augusztus 19.), es.hu
[3] HUJBER Szabolcs, „Dalszövegek retorikai elemzése (Szabó Balázs Radnóti-feldolgozása)”, *Alkalmazott Nyelvtudomány*, XVII. évfolyam, 2017/2. szám, 1–2.
[4] Lyndn C.S. WAY – Simon MCKERRELL, ’Music as multimodal discourse: Semiotics, power and protest” *Newcastle University eBooks*, 2017, 8–9.
[5] WAY – MCKERRELL, *i. m.*, 2–5.

dalszövegekben az aposztrofé segít abban, hogy a hallgató aktívan részt vegyen a szövegben, és az érzelmi, ideológiai hatásokat értelmezze. [6] Felmerül tehát, hogy ebben a multimodális kontextusban mekkora szerepe van a szövegnek az érzelmek előhívásában.

I. 2. Érzelmek a zenében és a dalszöveg szerepe

A dalszövegek a kulturális háttér és ideológia mellett rendkívül sokrétű érzelmeket közvetítenek. Russo és Thompson (2004) kutatásukban a dalszövegek jelentését és az általuk közvetített érzelmeket vizsgálták, különös tekintettel arra, hogyan érzékelik a hallgatók ezeket a szövegekben. Megállapították, hogy a dalszövegek kognitív és érzelmi folyamatokon keresztül váltanak ki reakciókat, ezáltal erőteljes érzelmi és jelentésbeli hatást gyakorolnak a hallgatókra. Az érzelmi válaszokat azonban jelentősen befolyásolják az egyéni különbségek.[7]

A dalszövegek érzelmi hatást keltő szerepével kapcsolatban Stratton és Zalanowski (1994) kísérletei arra mutattak rá, hogy a dalszövegek nagyobb mértékben hatnak a hangulatra, mint önmagában a zene. Szomorú dalszövegek és zene kombinációja például tovább fokozza a szomorú hangulatot, miközben csökkenti a pozitív érzelmeket. A dallam tehát erősítheti a dalszövegek érzelmi hatását, és a zene jelenléte – az egyéni kondicionáltságtól függően – pozitív vagy negatív irányba mozdíthatja el az érzelmi reakciókat.[8]

Az érzelmek tanulmányozásához szükség van egy keretrendszerre, mely segítségként tud szolgálni bármely kutatásnak, mely érzelmekkel foglalkozó kérdőíves adatgyűjtésekkel foglalkozik. Ezen célból az érzelmek kategorizálására és az adatok rendszerezésére alkalmazható Russell és Barrett (1999) érzelemkör-modellje, amely egy kétdimenziós keretrendszer, mely az érzelmeket a valencia (kellemetlen-kellemes) és az aktivitás dimenziói mentén helyezik el. Ez lehetővé teszi az érzelmek közötti kapcsolatok és különbségek vizuális ábrázolását, miközben figyelembe veszi az érzelmek intenzitását és kellemes vagy kellemetlen jellegét. A modell alapján a kérdőívben szereplő érzelmek kiválasztása a prototipikus érzelmek kategóriáiból magyar nyelvű megfelelővel történt, figyelembe véve azok széleskörű alkalmazhatóságát az érzelmi reakciók feltárásában.[9]

---

[6] HUJBER *, i. m.*, 3–6.

[7] F. RUSSO – W.F. THOMPSON, „The Attribution of Meaning and Emotion to Song Lyrics" *Polskie Forum Psychologiczne*, 9(1), 2004, 51–62.

[8] Valerie N. STRATTON – Anette H. ZALANOWSKI, „Affective impact of music vs. lyrics", *Empirical Studies of the Arts*, 12(2), 1994, 173–184.

[9] J. A. RUSSELL – L.F BARRETT, (1999). „Core affect, prototypical emotional episodes, and other things called emotion: Dissecting the elephant". *Journal of Personality and Social Psychology*, 76(5), 1999, 805–819.

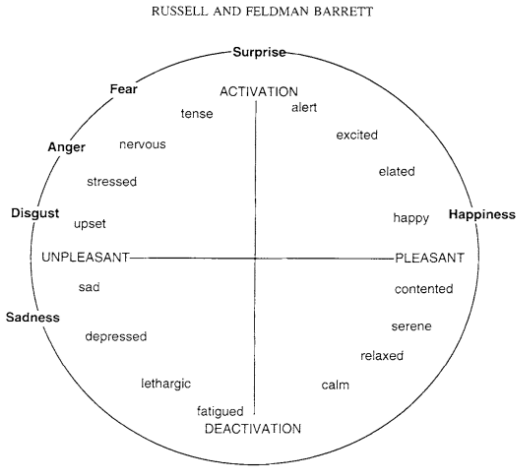

1. ábra: Russel és Feldman Barrett kör-modellje. A belső kör (core affect) vázlatos térképe azon érzelmek helyét mutatja, melyek a legalapvetőbb és tudatosan hozzáférhető érzések, tehát nem kell irányítani . A külső kör azt szemlélteti, hogy több prototipikus érzelmi epizód általában hol helyezkedik el. [10]

I. 3. Dalszövegek diskurzuselemzésének lehetőségei

A diskurzuselemzés lehetőséget ad a nyelvhasználat tanulmányozására, segítségével értékes információkhoz juthatunk a nyelvhasználat során adott kontextusban végrehajtott cselekvések tanulmányozásával kapcsolatban.[11]

A dalszövegek diskurzuselemzése többfajta megközelítéssel vizsgálható, készülnek lexikai megközelítésből (Pratiwi et.al. 2019, Sari és Anindita 2020, Putri 2022, Lidnillah 2021)[12], a figuratív nyelv feltárása céljából (Gunawan et.al. 2021, Herman et.al. 2021, Wirdayanthi 2024)[13], készülnek kritikai diskurzuselemzések (Aprilia és Neisya 2022, Alek et.al.

---

[10] RUSSELL – L.F BARRETT *i. m.*, 808. Megjegyzés: kép forrása uo.

[11] J. P. GEE – M. HANDFORD (szerk.), *The Routledge Handbook of Discourse Analysis*, Routledge eBooks, 2013, 1.

[12] V. Y. PRATIWI – Y. D. JAYANTI – I. L. SYATHROH, „An analysis of lexical cohesion found in „Never say never" song lyrics", *Professional Journal of English Education, 2*(3), 2019, 376–383.
N. E. P , SARI, – W. K. ANINDITA, „Lexical cohesion analysis on Adele's songs lyrics in the album 25", *Surakarta English and Literature Journal, 3*(1), 2020, 22–28.
N. K. A. A., PUTRI, „An Analysis of Lexical Cohesion Found in "Photograph" Song Lyrics", *Linguistics Initiative*, 2(1), 2022, 77–85.
M. K. LIDINILLAH, (2021). A Study of Lexical Cohesion in the Lyric of Demi Lovato's Song in 'Tell Me You Love Me' Album" *SPHOTA: Jurnal Linguistik Dan Sastra*, 13(1), 2021, 23–31.

[13] S. T. GUNAWAN – D. N. HIDAYAT, – A. ALEK, N. – HUSNA, „Figurative language used in Blackpink featuring Selena Gomez's song lyric "Ice Cream": A discourse analysis" *Journal of Applied Studies in Language*, *5*(1), 2021, 1–9.
H. HERMAN – D. S. LUMBANTOBING – B. SINURAT, „An anyalysis of figurative language in Michael Jackson song lyrics", *Edu-Ling Journal of English Education and Linguistics*, *4*(2), 123, 2021.
G. I. WIRDAYANTHI, „Figurative language and meaning in Bangtan Sonyeondan (BTS)'s and Michael Jackson's songs", *Udayana Journal of Social Sciences and Humanities, 7(2).* 2024.

2020)[14], illetve a társadalmi és kontextuális elemeit vizsgáló elemzések is (Risdianto 2016,)[15]. A jelen tanulmány bővebben a lexikai megközelítéssel foglalkozik, mivel ezen előzetes kutatások eredményei bizonyulnak a legrelevánsabbnak az érzelmek megértése szempontjából.

A lexikai kohézió elemzése egyre nagyobb jelentőséget kap a nyelvészeti kutatásokban és különösen érdekes ez a dalszövegek érzelmi hatásának és jelentésének megértésében. Halliday és Hasan (1976) alapján a kohézió a szöveg formális nyelvi eszközeinek rendszere, amelyek biztosítják a mondatok közötti kapcsolatot és lényege, hogy megteremtse a mondatok jelentésbeli és nyelvtani összetartozását. Megállapítják, hogy a kohézió grammatikai és lexikai szinteken jelenik meg, ezen belül pedig a lexikai kohézióra jellemző, hogy a szöveg lexikai elemei közötti különféle kapcsolatok alakítják ki. A lexikai kohézió két fő típusát határozzák meg: az ismétlést és a kollokációt [16] A dalszövegek lexikai kohézióit vizsgáló kutatások között megfigyelhető, hogy az eredmények és megfigyelések igen hasonlóak, részletezik, hogy hogyan könnyítik meg a lexikai kohézió eszközei a mondanivaló és érzelmek kifejezését a hallgatók számára. Az alábbiakban néhány tanulmány következik.

Először is, Pratiwi et.al. (2019) a *Justin Bieber – Never Say Never* című dal dalszövegében azonosították a lexikai kohézió típusait, különösen az ismétlést, a szinonimákat és az antonímiákat. Az eredmények szerint tizenegy lexikai kohéziós forma található a dalszövegben: két szinonima, hét ismétlés és két antonímia. Az ismétlés a leggyakoribb elem, amely jelentősen hozzájárul a dalszöveg mondanivalójának és érzelmi hatásának erősítéséhez.[17] Továbbá Sari és Anindita (2020) kutatásában *Adele – 25* című albumának hat dalát elemezték. A dalszövegek lexikai kohézió típusainak gyakoriságát és hatását vizsgálták. Az eredmények szerint az ismétlés (47%) volt a leggyakoribb kohéziós forma, amelyet szinonimák (21%), kollokáció (12%) és hiperonímia (12%) követtek. Az általános egységek a legkevésbé gyakoriak (8%). Az *All I Ask* és az *I Miss You* dalokban az ismétlések és szinonimák használata kulcsszerepet játszik az érzelmi elérhetőség fokozásában. [18] Putri (2022) *Ed Sheeran – Photograph* című dalának lexikai kohéziós típusait elemzi kvalitatív módszerekkel. A kutatás

[14] F. APRILIA – N. NEISYA, „Women's Stereotypes in "Pretty Girl" Song Lyrics: A Critical Discourse Analysis study" *English Franca Academic Journal of English Language and Education*, *6*(2), 461, 2022.
[15] F. RISDIANTO, „Discourse analysis of a song lyric entitled "We will not go down", *Register Journal*, 9(1), 2016, 90–105.
B. J. TAMBUNAN – J. TONDANG – Y. GURNING – C. S. SINAGA – S. BUTAR-BUTAR – H. HERMAN, „How to identify context on song lyrics? A case on discourse analysis on Eminem's song entitled "When I'm Gone." *Journal of English Language and Education*, *8*(1), 2023, 34–40.
[16] M. HALLIDAY, – R. HASAN, *Cohesion in English.* United Kingdom: Taylor & Francis, 1976, 277–288.
A. ALEK – A. G. MARZUKI – D. N. HIDAYAT – E. N. A. SARI, „A Critical Discourse Analysis of song "Look What You Made Me Do" by Taylor Swift", *Eralingua Jurnal Pendidikan Bahasa Asing Dan Sastra*, *4*(2), 154, 2020.
[17] PRATIWI – JAYANTI – SYATHROH, , *i. m.*, 376–383.
[18] SARI, – ANINDITA, *i. m.*, 22–28.

során tizenhat ismétlést, két szinonimát, öt antonímiát és egy kollokációt azonosítottak. Az eredmények szerint az ismétlés a legelterjedtebb típus, amely jelentős mértékben hozzájárul a dal érzelmi hatásához.[19] Végül Lidinillah (2021) tanulmánya *Demi Lovato – Tell Me You Love Me* című albumának dalszövegeit vizsgálja, ahol az ismétlés domináló típus. Az azonosított kohéziós elemek közé tartoznak az ismétlések, szinonimák és általános egységek, míg a hiperonímia jelentősen hiányozott. Az ismétlés itt is kulcsszerepet játszik a dalszövegek jelentésének és érzelmi hatásának erősítésében.[20]

A fenti tanulmányok eredményei szinte azonosak, rávilágítanak a lexikai kohézió jelentőségére a dalszövegekben, különösen az ismétlés és a szinonimák szerepére az érzelmi hatás és jelentés fokozásában. Az egyes tanulmányok eredményei hasznos alapot nyújtanak a lexikai kohézió további vizsgálatához.

II. A választott dalszöveg elemzése

A dalszöveg elemzése szükséges a dalszövegre adott érzelmi reakciók vizsgálatához. Ehhez először is egy a szövegíróval készült online elérhető interjút dolgoztam fel, melyben a dalszöveg keletkezési körülményeiről van szó. Másodszor, a korábbi tanulmányokban összefoglalt diskurzuselemzési megközelítést alkalmazom, és elemzem a lexikai szempontokat. Ebben a tanulmányban leíró kvalitatív módszereket alkalmazok. A lexikai kohéziók vizsgálatához az előzetes kutatásokban vizsgáltak alapján tehát a lexikai kohézió két típusát figyeltem meg: ismétlés és kollokáció. Renkema (2009:103–106) alapján, az ismétlés magában foglalja a szinonímiát, az ismétlődést, a metonímiát, a hiponímiát és az ellentétet. Az ismétlés lényege, hogy két elem ugyanarra a jelentésre vagy hivatkozásra utal, és ezek megismétlődhetnek a szövegben. Az első ismétlési típus az ismétlés maga, amely egy lexikai elem újbóli használatát jelenti. Ezen kívül létezik tehát a szinoníma, mely olyan elemekre vonatkozik, amelyek azonos jelentésűek, az antonímia, melynél a jelentés ellentétes. A hiponímia az általános és specifikus kapcsolatot jelöli, míg a meronímia az egész és rész közötti viszonyra utal. Végül a kollokáció olyan lexikai elemek együttese, amelyek gyakran fordulnak elő együtt.[21]

[19] PUTRI, *i. m.*, 77–85.
[20] LIDINILLAH, *i. m.*, 23–31.
[21] Jan RENKEMA, *The Texture of Discourse Towards an outline of connectivity theory,* John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia, 2009, 103–106.

II. 1. A dalszöveg háttere

A tanulmányban használt japán dalszöveg Jonezu Kensi (米津玄師) énekes-dalszerző, zenész, producer és illusztrátor 2018-ben szerzett *Lemon* című dala. Jonezu 2012 óta aktív, sajátos hangzásával hazájában és nemzetközi szinten is elismert, előadó-dalszerzővé vált.[22] A választás során szempont volt, hogy elismert és saját dalszövegeit író előadót válasszak, a dal legyen viszonylag új és a nyelvezete érthető legyen egy középszintű nyelvtanuló számára is.

Az továbbiakban dalszöveg hátterével kapcsolatban a Natalie.mu weboldalon megjelent *Kensi Jonezu Ningen no si o mitsumete* (米津玄師 人間の死を見つめて) című cikk szempontomból fontos részeit ismertetem.[23] A *Lemon* című dal 2018-ben jelent meg, és az *Unnatural* című japán dráma főcímdalaként íródott. Bár Jonezu eleinte nem ismerte a dráma történetét, mely központi témája, a halál, mélyen áthatotta alkotói folyamatát. A producerek lelkesedése is inspirálta, és ez a közeg pedig jelentős hatással volt a dal születésére.

A dal írása alatt elveszítette nagymamáját, ami mélyen befolyásolta a dalszöveg hangulatát és mondanivalóját, még jobban azonosult a dalszövegírással. Eredetileg a *Memento* címet szánta a dalnak, ám a *„keserű citrom illata, amely a szívedben marad és nem távozik”* költői kép szinte magától formálódott, így a citrom metaforája lett a dal központi eleme, ezt a sort választotta a legfontosabbnak a szövegében.

Annak ellenére, hogy a dal témája mélyen melankolikus, a producerekkel együtt egy vidámabb, lendületes dallamot társított hozzá. Nagymamája elvesztése arra késztette, hogy újragondolja saját kapcsolatát a halállal, és ennek eredménye ez a dalszöveg, mely egy rendkívül személyes, mégis univerzális üzenetet hordozó dallá vált. A *Lemon* így egyszerre szól az elmúlás fájdalmáról és az emlékek megőrzésének szépségéről.

[22] „Jonezu Kensi – hivatalos előadói profil”, spotify.com.
[23] SIBA Tomonari, „Jonezu Kensi Ningen no si vo micumete” (2018. 03.13.), natalie.mu

II. 2. Lexikai kohézió diskurzuselemzés

Az előzetes kutatás alapján megfigyelhető tehát, hogy a hallgatóban érzelmet keltő lexikai kohéziós elemek közül a szinonimák, az ismétlések és az antonímák nagy szerepet játszanak, így erre külön figyelmet kell fordítani. A következőkben a választott japán nyelvű dalszövegen elvégeztem az elemzést, melynek az eredményei a következők lettek. A melléklet első táblázatban referenciaként követhető a kiemelt dalszöveg sorainak pontos helye, az alábbi második táblázatban pedig az előforduló lexikai kohéziók kerülnek ismertetésre.

2. táblázat: A dalszöveg elemzésének eredménye

Lexikai kohézió	**Előfordulás**	**Százalék**
Szinonima	6	8.22%
Ismétlés	32	43.84%
Antonima	22	30.14%
Hiponíma	5	6.85%
Kollokáció	3	4.11%
Metonímia	5	6.85%
Összesen	73	100%

Először is, az alábbi sorokban a dalszövegíró hasonló jelentésű szavakat használ, amelyeket szinonimának nevezünk. Az első példa a *modoranai* (戻らない) és a *kaerenai* (帰れない) szókapcsolat, ahol a szerző különböző szavakat használ a *visszatérés* és *hazatérés* kifejezésére, ezzel változatosabbá téve a dalszöveg szókincsét.

A második példa a *kanasimi* (悲しみ) és *kurusimi* (苦しみ) szavak, amelyek a *szomorúság* és a *fájdalom* hasonló érzelmi tartalmát hordozzák. A harmadik példa a *kurai* (昏い) és *kurajami* (暗 闇) szavak is egymás szinonimái, amelyek a *sötét* és a *sötétség* jelentése révén a reménytelenség érzetét hangsúlyozzák. Összesen hat alkalommal fordult elő szinonima.

1. példa **戻らない**幸せがあることを （5. sor）

Modoranai siavasze ga aru koto vo

Azt, hogy van olyan boldogság, mely *nem tér vissza*,

雨が降り止むまでは**帰れない**　（14. sor）（35. sor）

Ame ga ori jamu made ha *kaerenai*

Addig *nem tudok hazatérni*, míg az eső el nem áll

2. példa　あの日の**悲しみ**さえあの日の**苦しみ**さえ　(11. sor) (32. sor)

Ano hi no *kanasimi* szae ano hi no *kurusimi* szae

Annak a napnak a *szomorúságát*, a *fájdalmát*...

3. példa　言えずに隠してた**昏い**過去も (7. sor)

Iezu ni kakositeta *kurai* kako mo

Rejtegetett, *sötét* múltam, melyről sose tudtam beszélni,

あなたがいなきゃ永遠に**昏い**まま (8. sor)

Anata ga inakja eien ni *kurai* mama

Nélküled örökké *sötéten* maradt volna

暗闇であなたの背をなぞった (16.sor)

Kurajami de anata no sze vo nazotta

A *sötétségben* téged követtelek,

Következő az ismétlés, mely a hangsúlyozás szempontjából kiemelt szavak és kifejezések többszöri használatát jelenti a szöveg megfelelő kontextusában. Ebben a dalszövegben kétféle ismétlés figyelhető meg: egyrészt szóismétlés, másrészt egy teljes sor megismétlése. Az első példában a *jume* (夢), vagyis *álom* szó az első két sorban jelenik meg, ezzel indítva a dalszöveg történetét. A második példában a *kurai* (昏い), azaz *sötétség* szó ismétlődése az első példához csatlakozva teremti meg a kohéziót, amely a múlt és jövő közötti szorongást idéző visszaemlékezést erősíti. A harmadik példában a *namida* (涙), azaz *könny* szó ismétlődése fokozza a főszereplő érzelmi válságát.

A negyedik példában öt teljes sor ismétlődik, ami a szövegíró szándéka szerint az érzelmek fokozását szolgálja a megfelelő pillanatokban. Az interjúban a szövegíró kiemelte az „*Ima demo anata va vatasi no hikari”* (今でもあなたはわたしの光) sort, vagyis „*Még most is te vagy a fényem”* jelentőségét, amely három alkalommal is megjelenik a dalszövegben, ezzel párhuzamban a dalszövegíró céljával hangsúlyozva annak érzelmi súlyát és központi szerepét. Összesen huszonegy alkalommal fordult elő szóismétlés és tizenegy alkalommal sor ismétlés.[24]

1. példa **夢**ならばどれほどよかったでしょう (1. sor)

Jume naraba dorehodo jokatta desi jó

Olyan jó volna, ha ez csak egy *álom* lenne

未だにあなたのことを**夢**にみる (2. sor)

Imadani anata no koto vo *jume* ni miru

Még mindig látlak *álmomban*

2. példa 言えずに隠してた**昏い**過去も (7. sor)

Iezuni kakosita *kurai* kako mo

Rejtegetett, *sötét* múltam, melyről sose tudtam beszélni,

あなたがいなきや永遠に**昏い**まま (8. sor)

Anata ga inakja eien ni *kurai* mama

Nélküled örökké *sötéten* maradt volna

3. példa 溢れてやまないのは**涙**だけ (19. sor)

Afurete jamanai no ha *namida* dake

A *könnyem* az egyetlen dolog, ami nem szűnik meg áradni

涙にくれ淋しさの中にいるなら (24. sor)

Namida ni kure szabisisza no naka ni iru nara

Könnyekben és magányban úszol

[24] Megjegyzés: a *te* és *én* szópárokkal együtt számolva, melyeket a 15–16. oldalon bővebben kifejtem.

4. példa **あの日の悲しみさえあの日の苦しみさえ** (11. sor) (32. sor) 2x

Ano hi no kanasimi szae ano hi no kurusimi szae

Annak a napnak a szomorúságát, a fájdalmát...

胸に残り離れない苦いレモンの匂い (13. sor) (34. sor) 2x

Mune ni nokori hanarenai nigai remon no nioi

A citrom keserű illata a szívembe ivódott

今でもあなたはわたしの光 (15. sor) (27. sor) (37. sor) 3x

Ima demo anata ha vatasi no hikari

Még most is te vagy a fényem

雨が降り止むまでは帰れない (14. sor) (35. sor) 2x

Ame ga ori jamu made ha kaerenai

Addig nem tudok hazatérni, míg az eső el nem áll

そのすべてを愛してたあなたとともに (12. sor) (33. sor) 2x

Szono szubete vo aisiteta anata totomoni

Szerettem mind, veled együtt

Az antonímia olyan kifejezés, amely ellentétes jelentésű szavak használatára utal. Az első példa a *hikari* (光) *fény*, *kurajami* (暗闇) *sötétség*, és *szenmei* (鮮明) *élénk* szavak szembeállítása, amelyek az érzelmi hullámzást vizuális kontrasztokkal fejezik ki. A második példa a *kako* (過去) *múlt* és *eien* (永遠) *örökkévalóság* ellentétpárja, amely az elmúlt boldogság és az állandó fájdalom közötti időbeli kontrasztot emeli ki. A harmadik példa a *siavasze* (幸せ) *boldogság* és *kanasimi* (悲しみ) *szomorúság* pár, amely a főszereplő érzelmi kettősségét és a

megszólított harmadik féllel való kapcsolatát ábrázolja élénken. Összesen huszonkét alkalommal fordult elő antonímia a szövegben. [25]

1. példa **暗闇**であなたの背をなぞった (16. sor)

Kurajami de anata no sze vo nazotta

A *sötétségben* téged követtelek,

その輪郭を**鮮明**に覚えている (17. sor)

Szono rinkaku o *szenmei* ni oboeteiru

Élénken emlékszem a körvonaladra

今でもあなたはわたしの**光** (15. sor) (27. sor) (37. sor)

Ima demo anata ha vatasi no *hikari*

Még most is te vagy a *fényem*

2. példa 言えずに隠してた昏い**過去**も (7. sor)

Iezuni kakosita kurai *kako* mo

Rejtegetett, sötét *múltam*, melyről sose tudtam beszélni,

あなたがいなきゃ**永遠**に昏いまま (8. sor)

Anata ga inakja *eien* ni kurai mama

Nélküled *örökké* sötéten maradt volna

3. példa 戻らない**幸せ**があることを (5. sor)

Modoranai *siavasze* ga aru koto vo

Azt, hogy van olyan *boldogság*, mely nem tér vissza,

あの日の**悲しみ**さえあの日の苦しみさえ (16. sor)(32. sor)

Ano hi no *kanasimi* szae ano hi no kurusimi szae

Annak a napnak a szomorúságát, a fájdalmát...

[25] Megjegyzés: a *te* és *én* szópárokkal együtt számolva, melyeket a 15–16. oldalon bővebben kifejtem.

A hiponíma egy adott fogalom alárendelt eleme, amely egy tágabb kategóriához tartozik. A dalszövegben több példát is találhatunk erre. Az első példa a *kadzsicu* (果実) *gyümölcs* és *remon* (レモン) *citrom* kapcsolata, ahol a citrom a gyümölcs tágabb fogalmának egy konkrét példája. Még egy hiponíma a már több előző példában is feltűnt *namida* (涙) *könnyek* és *kanasimi* (悲しみ) *szomorúság* viszonya, amelyben a könnyek a szomorúság egyik megnyilvánulási formájaként jelenik meg. Megfigyelhető, hogy a talált hiponímák tovább gazdagítják a dalszöveg kifejezőerejét és érzelmi mélységét. Összesen öt alkalommal fordult elő hiponímia a szövegben.

1. példa 切り分けた**果実**の片方の様に (36. sor)

Kirivaketa *kadzsicu* no katahó no jóni
Mint egy darabokra vágott *gyümölcs* egyik fele

胸に残り離れない苦い**レモン**の匂い (13. sor) (34. sor) 2x

Mune ni nokori hanarenai nigai *remon* no nioi
A *citrom* keserű illata a szívembe ivódott

2. példa 溢れてやまないのは**涙**だけ (19. sor)

Afurete jamanai no ha *namida* dake
A *könnyem* az egyetlen dolog, ami nem szűnik meg áradni

涙にくれ淋しさの中にいるなら (24. sor)

Namida ni kure szabisisza no nakani iru nara
Könnyekben és magányban úszol

あの日の**悲しみ**さえあの日の苦しみさえ (16. sor)(32. sor)

Ano hi no *kanasimi* szae ano hi no kurusimi szae
Annak a napnak a *szomorúságát*, a fájdalmát...

A kollokációk olyan gyakran együtt használt szavak, amelyek természetes párosítást alkotnak a nyelvben. Ebben a dalszövegben is több ilyen példát találtam, amelyek segítenek a kifejezőerő és az érzelmi mélység megteremtésében. Az első példa a *jume ni miru* (夢にみる) *álomban látni*, amely egy gyakori kollokáció a japánban, és az álmodás megjelenítésére szolgál. A második példa a *kokoro kara negau* (心から願う) *szívből kívánni*, amely az érzelmi intenzitást fejezi ki, és azt sugallja, hogy valami valóban fontos számunkra. A harmadik példa a *mune ni nokoru* (胸に残る) *a szívben megmaradni*, amely az érzelmek mélységét hangsúlyozza, utalva arra, hogy valami hosszú távon, érzelmileg mély hatást gyakorolt ránk valami. Összesen három alkalommal fordult elő kollokáció a szövegben.

1. példa 未だにあなたのことを**夢にみる** (2. sor)

Madani anata no koto o *jume ni miru*
Még mindig *látlak álmomban*

2. példa そんなことを**心から願う**ほどに (26. sor)

Szonna koto vo *kokorokara negau* hodo ni
Ezt teljes *szívemből kívánom*

3. példa **胸に残り**離れない苦いレモンの匂い (13. sor) (34. sor)

Mune ni nokori hanarenai nigai remon no nioi
A citrom keserű illata a *szívembe ivódott*

A metonímia olyan nyelvi eszköz, amelyben egy szót vagy kifejezést egy másik, vele szoros kapcsolatban álló szó helyettesít. Ebben a dalszövegben a fent említett példákban már találkozhatunk metonímiai példákkal, amelyek érzelmi vagy szimbolikus jelentéssel gazdagítják a szöveget. Az egyik példa a *remon* (レモン), vagyis *citrom*, amely a keserűséget és az emlékeket szimbolizálja, ezzel mélyebb érzelmi rétegeket teremtve. A másik metonímia a *hikari* (光), vagyis *fény*, amely az énekes számára nem csupán a fényt jelenti, hanem a másik személyt és annak reményt adó jelenlétét is. Végül, az *ame* (雨), vagyis *eső*, mely szintén egy

gyakran használt metonímia, amely a szomorúságot és fájdalmat jelképezi, ugyanakkor annak elmúlása a továbblépés és a megújulás szimbólumaként jelenik meg. E metonímiák mind hozzájárulnak a dalszöveg mélyebb jelentés alkotáshoz, és segítenek az érzelmek kifejezésében. Összesen öt alkalommal fordult elő metonímia a szövegben.

Végül az *anata* (あなた), vagyis *te* és a *vatasi* (わたし), vagyis *én* névmások érdekes példák, mindkettő egyszerre antonímia és ismétlődés is. Ezen szavak használatával a szövegíró egy harmadik fél felé fordul, megalkotva ezzel az aposztrofét, tehát teljesen bevonja a hallgatót a diskurzusba.

1. példa

未だに**あなた**のことを夢にみる (2. sor)

Madani *anata* no koto o jume ni miru

Még mindig látlak álmomban (*téged*)

最後に**あなた**が教えてくれた (6. sor)

Szaigo ni *anata* ga osietekureta

Végül *te* tanítottad meg nekem

今でも**あなた**は**わたし**の光 (15. sor) (27. sor) (37. sor)

Ima demo *anata* ha *vatasi* no hikari

Még most is *te* vagy a(*az én*) fényem

暗闇で**あなた**の背をなぞった (16. sor)

Kurajami de *anata* no sze o nazotta

A sötétségben *téged* követtelek

わたしの知らなし材黄顔で (21. sor)

Vatasi no siranasi zai kigao de

Arcod azon oldalával, melyet (*én*) sose

láttam

どこかで**あなた**が今 (22. sor)

Doko ka de *anata* ga ima

Ha *(te)* ott vagy valahol most

わたしと同じ様な (23. sor)

Vatasi to onadzsi jóna

S mint *én*

わたしのことなどどうか忘れてください (25. sor)

Vatasi no koto nado dóka vaszurete kudaszai

Kérlek, csak felejts el *engem*

自分が思うより恋をしていた**あなた**に (28. sor)

Dzsibun ga omó jori koi vo siteita *anata* ni

Mint gondoltam, annál is jobban szerettelek (*téged*)

そのすべてを愛してた**あなた**とともに (33. sor)

Szono szubete vo aisiteta *anata* totomoni

Szerettem mind, *veled* együtt

Az elemzés eredményei rámutattak arra, hogy a választott dalszövegben a lexikai kohézió különböző típusai jelentős szerepet játszanak az érzelmek és a jelentések közvetítésében. Az ismétlések domináns jelenléte (43,84%) különösen kiemeli a dalszöveg érzelmi intenzitását, és segíti az emlékezetes képek és érzetek megalkotását. Ez az eredmény az előzetes kutatások eredményével megegyező eredményeket mutat, tehát feltételezhető hogy a japán dalszövegeknél is hasonlóan működnek a lexikai kohéziók használata. Továbbá antonímiák magas aránya (30,14%) tovább fokozza a szöveg érzelmi dinamizmusát, hangsúlyozva a fény és sötétség, boldogság és szomorúság ellentéteit.

A szinonimák (8,22%) és a hiponímiák (6,85%) árnyalják a dalszöveg jelentéseit, változatosságot teremtve, míg a metonímiák (6,85%) és kollokációk (4,11%) gazdagítják az érzelmi kifejezést és a kulturális kontextust.

A vizsgálat során kiderült, hogy a szövegíró tudatosan használta a nyelvi eszközöket az érzelmek fokozására és a hallgató bevonására. Az olyan metaforikus és szimbolikus elemek, mint a *citrom* vagy a *fény*, az érzelmek univerzalitására és az egyéni értelmezés lehetőségeire is felhívják a figyelmet.

Összességében a lexikai kohézió eszközeinek harmonikus és célzott alkalmazása hozzájárul a dalszöveg hatásos és emlékezetes megjelenítéséhez, miközben a hallgató számára érzelmi azonosulási lehetőséget is nyújt. Ez alátámasztja azt az előzetes feltételezést, hogy a lexikai kohézió kulcsszerepet játszik az érzelmek közvetítésében, különösen a dalszövegek esetében.

III. A kérdőív összefoglalása és eredményének elemzése

III. 1. Cél és téma

A kérdőív fő célja az volt, hogy adatokat gyűjtsön japán anyanyelvűek és a japánul tanuló magyarok csoportjai között arról, hogy egy azonos dalszöveg milyen érzéseket keltett bennük, hogyan értelmezték az üzenetét, mely részek voltak maradandóak és miért. Tehát verbálisan kifejezett érzelmi reakciók kerültek gyűjtésre interkulturális környezetben.

A kérdőíves adatgyűjtés online 13 napon keresztül történt. A célcsoportot 10 japán és 10 magyar alkotta. A magyar alanyok esetében a vizsgálatban minimum középfokú japán nyelvtudás feltételezett. Ezenkívül közös volt bennük, hogy mindannyian egyetemi vagy posztgraduális hallgatók voltak. Így az alanyok egy közel homogén makroszociológiai csoportba tartoztak. A kérdőív két nyelven készült. A japánok japán nyelven, a magyarok magyar nyelvet érhették el. A magyar kérdőív során a kifejtős második kérdésnél japán és magyar nyelvű válaszok is engedélyezettek voltak. A szöveg pontos megértésének segítésére szószedet és saját magyar fordítás készült.

III. 2. Módszer

A felmérés kérdőíves felmérés a Google űrlapok segítségével. Két típusú kérdést tartalmazott: az egyik a dalszöveggel kapcsolatos érzéseket értékelte egy 1-től 6-ig terjedő skálán, a másik pedig két kifejtős kérdés volt arról, hogy véleményük szerint mi lehet a

dalszöveg fő üzenete és mely részek voltak a legmaradandóbbak. A 4a. táblázat mutatja a felmérés elemeit, a mellékletben csatolásra került a japán verzió is 4b. táblázat néven.

4a. táblázat: A magyar nyelvű kérdőív vázlata

	Cím: Kérdőív a dalszövegekre adott érzelmi reakciók kutatásához Az Uta.net internetes linken keresztül elérhető dalszöveg elolvasása után a válaszadók válaszoltak az alábbi kérdésekre.[26]
1. kérdés	1-től 6-ig terjedő skálán értékelték a következő érzelmeket: 1, Mennyire volt vidám a dalszöveg? Szomorú ① ② ③ ④ ⑤ ⑥ Vidám 2, Mennyire volt izgalmas a dalszöveg? Unalmas ① ② ③ ④ ⑤ ⑥ Izgalmas 3, Mennyire érezted feszültnek a dalszöveg tartalmát? Nyugodt ① ② ③ ④ ⑤ ⑥ Feszült 4, Mennyire volt megnyugtató a dalszöveg? Bánatos ① ② ③ ④ ⑤ ⑥ Megnyugtató
2. kérdés 3. kérdés	Az következő két nyitott kérdés volt: 1, Milyen üzenetet közvetített a dalszöveg? 2, Mely mondatok vagy szavak érintettek meg különösen a dalszövegben? Mi volt ennek az oka?

III. 3. Tartalom

Az első kérdésben a válaszadók elolvasták a dalszöveget, majd értékelték, hogy milyen mértékben érzékelték a következő érzelmeket: vidámság, izgalmasság, feszültség és nyugalom. A kérdőívben a vizsgált érzelmek ellentéteit is feltüntettem, a kiválasztásukhoz pedig az említett

[26] Jonezu Kensi : https://www.uta-net.com/movie/244127/

Russell-féle kördiagrammot használtam fel, hogy megkönnyítsem a kitöltők számára az osztályozást. A második kérdésben a válaszadók szabadon írhattak a dalszövegből kiolvasott üzenetről. Ezen túl a harmadik kérdésben megjelölték azokat a mondatokat vagy kifejezéseket, amelyek leginkább rezonáltak rájuk, és kifejtették, hogy miért. Mindkét kérdéshez készült egy-egy grafikon és táblázat, amelyek az érzelmi válaszokat és a szöveges megjegyzéseket rendszerezik. Az összegyűjtött adatokat a tanulmány 2. fejezetében található diskurzuselemzés és a dalszövegek hátterének bemutatását is alapul véve elemeztem. Az adatgyűjtés fő célja az volt, hogy alapot kapjak az anyanyelvű válaszadók és a nyelvtanulók érzelmi reakciói közötti hasonlóságok és különbségek összehasonlításához.

III. 4. Eredmények

III. 4. A. A dalszöveggel kapcsolatos érzések

Az első kérdés az érzelmek mértékére irányult, négy különböző érzelem mentén. Az alábbi négy ábra ezeket az érzelmeket mutatja be. Az ábrákon a függőleges tengely az érzelem intenzitását jelzi egy 1-től 6-ig terjedő skálán, ahol az „1” a legalacsonyabb, a „6” pedig a legmagasabb szintet mutatja. A vízszintes tengely a válaszadók számát mutatja. A nyelvtanulók adatai világos szürkével, a japán válaszadók adatai sötét szürkével vannak ábrázolva.

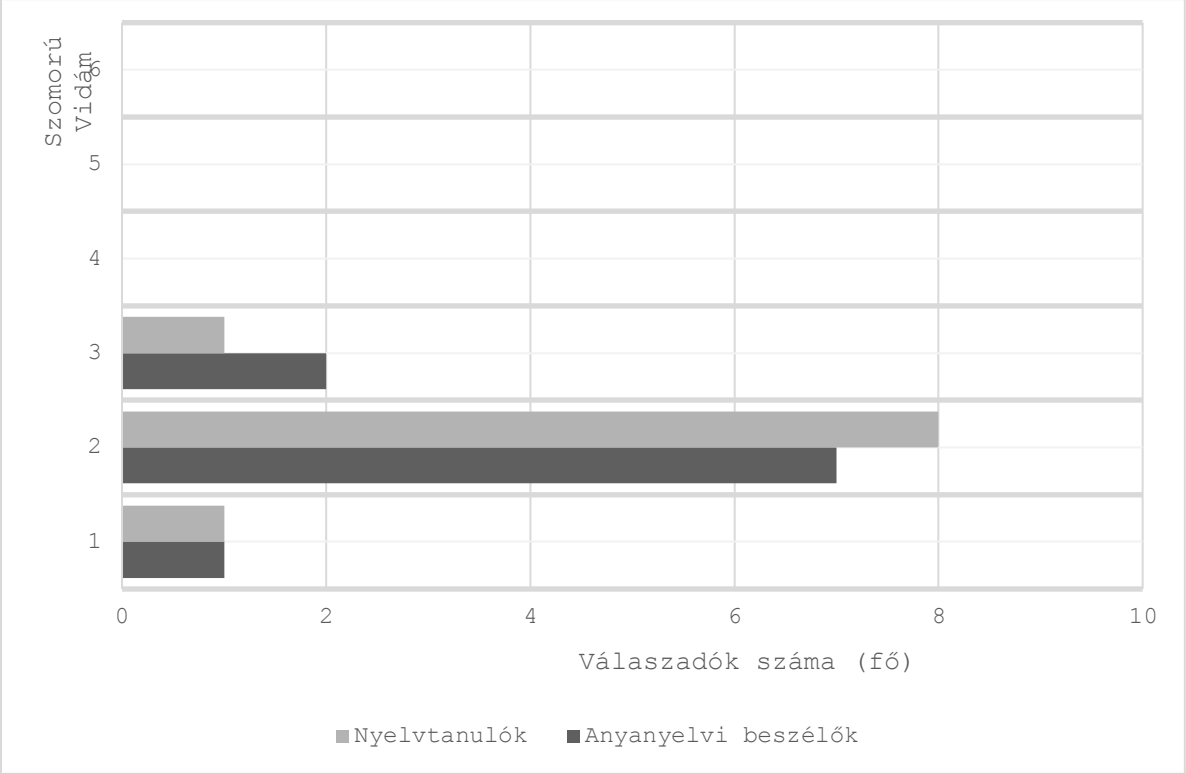

2. ábra A dalszöveg által közvetített vidámság érzékelt mértéke

Az 2. ábra a dalszöveg vidámságának mértékét ábrázolja. A függőleges tengelyen az „1” a nagyon szomorú, a „6” pedig a nagyon vidám érzetet jelöli. Az eredmények szerint az anyanyelvűek körében a leggyakoribb válasz a „2” volt, amit heten választottak. Ketten a „3”-at jelölték meg, míg egy személy az „1”-et választotta. A nyelvtanulók körében szintén a „2” volt a leggyakoribb válasz, összesen nyolc válaszadó jelölte ezt az opciót. Egy-egy válasz érkezett a „3” és az „1” értékekre. Az értékek „4”, „5” és „6” esetében egyik csoportból sem érkezett jelölés. Összességében megállapítható, hogy a válaszadók mindkét csoportban hasonlóan érzékelték a dalszöveg vidámságát, amelyet leginkább a „2” értékkel jellemeztek. Ez azt jelzi, hogy a dalszöveget inkább szomorúnak, mint vidámnak érzékelték.

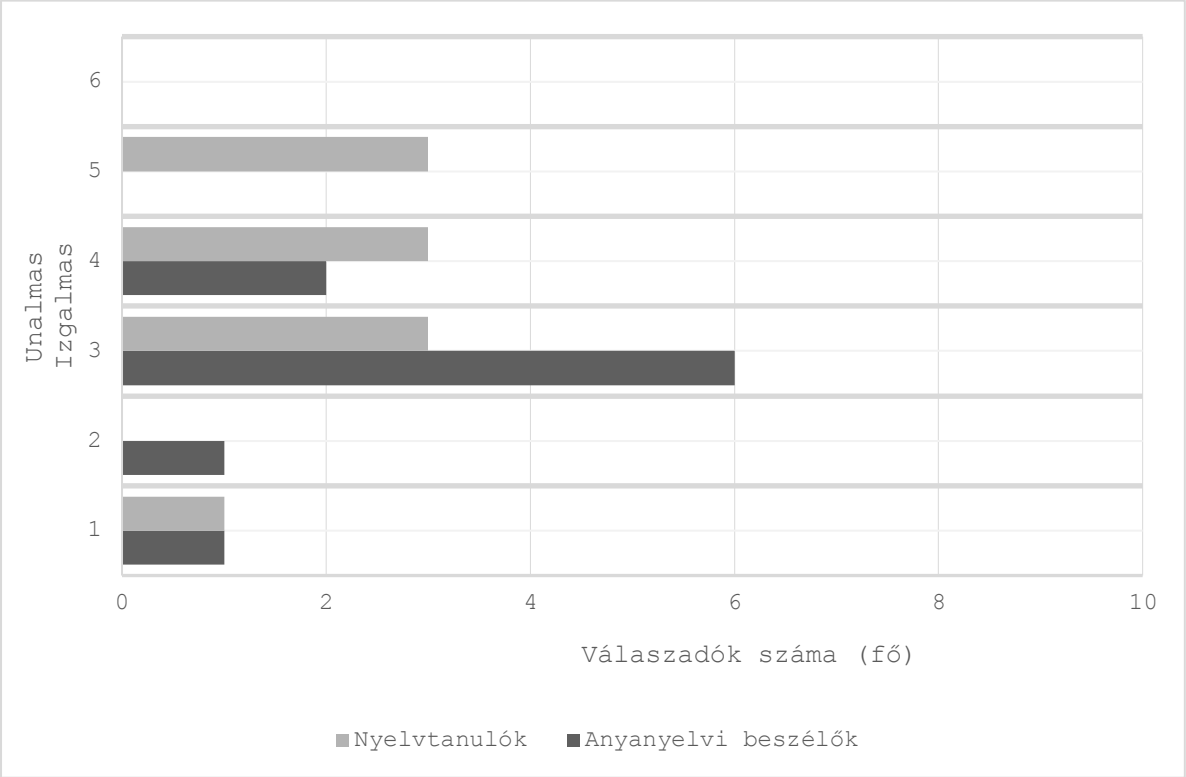

3. ábra: A dalszöveg által közvetített izgalmasság érzékelt mértéke

A 3. ábra a dalszöveg izgalmasságának érzékelt mértékét mutatja. A függőleges tengelyen az „1” a nagyon unalmas, a „6” pedig a nagyon izgalmas értéket jelöli. Az anyanyelvi beszélők közül a legtöbben, hatan, a „3”-as értéket választották, míg egy-egy válaszadó jelölte meg a „1”-t és „2”-t, két válaszadó pedig a „4”-t. A nyelvtanulók körében a válaszoknál nem volt olyan egyértelmű a legjobban választott mérték, mint az anyanyelvieknél. Három

nyelvtanuló szintén a „3”-at választotta, azonban „4”-et és „5”-öt is megjelöltek hárman-hárman. Egy-egy nyelvtanuló értékelte a dalszöveget a „6”-os, és „1’-es azaz a legizgalmasabb és legunalmasabb kategóriákba. Összességében a válaszok alapján megállapítható, hogy a dalszöveg izgalmasságának érzékelt mértéke közepes, „3”-as értéket kapott, azonban ennél az érzelemnél volt a legnagyobb megoszlás a két csoport között.

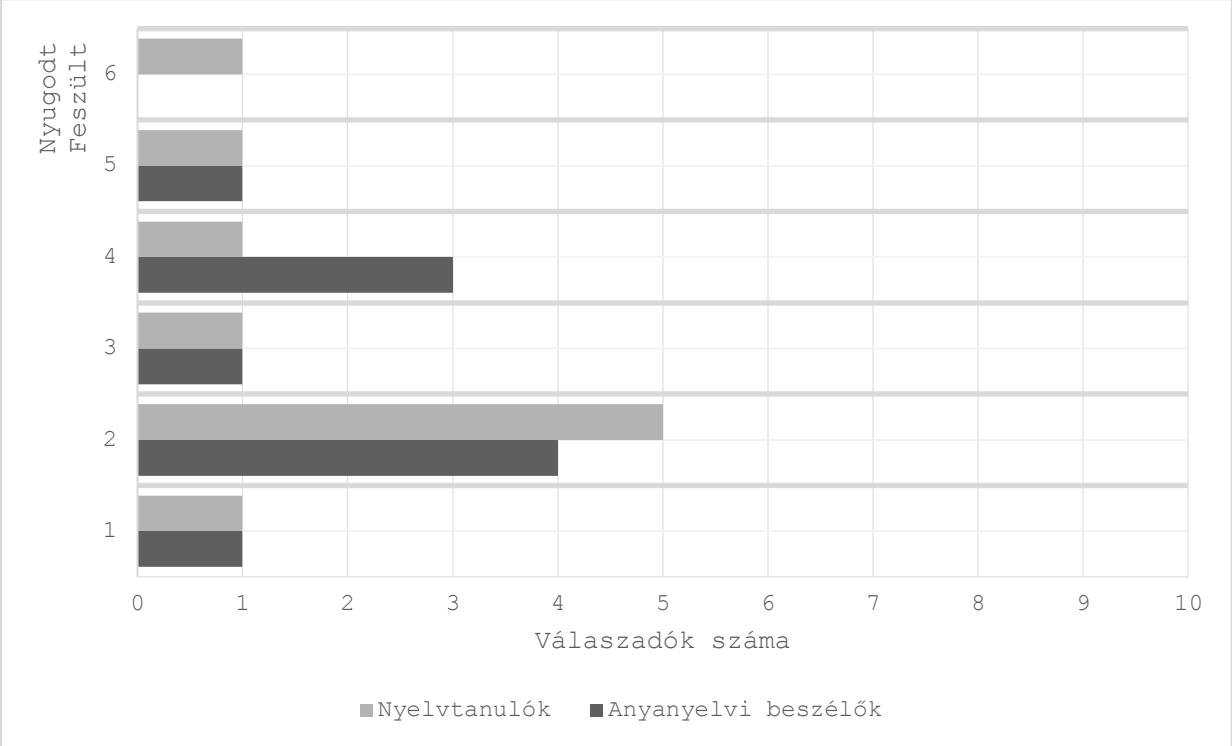

4. ábra: A dalszöveg által közvetített feszültség érzékelt mértéke

A 4. ábra a dalszövegben érzékelt feszültség mértékét mutatja. A függőleges tengelyen az „1” a nagyon nyugodt, a „6” pedig a nagyon feszült értéket jelöli. Az anyanyelvi beszélők körében a legtöbben, öten, a „2”-es értéket választották. Hasonló tendencia figyelhető meg a nyelvtanulók körében is, ahol a legtöbb válaszadó, összesen négyen, szintén a „2”-t jelölte meg. A legkevésbé választott érték a „6” volt, amelyet csak egy nyelvtanuló választott. Érdekes módon minden fokozatra érkezett legalább egy válasz, azonban a „2” kiemelkedett a többi közül, mint a leggyakoribb válasz mindkét csoportban. Bár az értékelések bizonyos mértékben megoszlottak, az adatok alapján egyértelmű, hogy a válaszadók többsége a dalszöveget viszonylag nyugodtnak, alacsony feszültségűnek érzékelte, amit a „2” körüli érték tükröz.

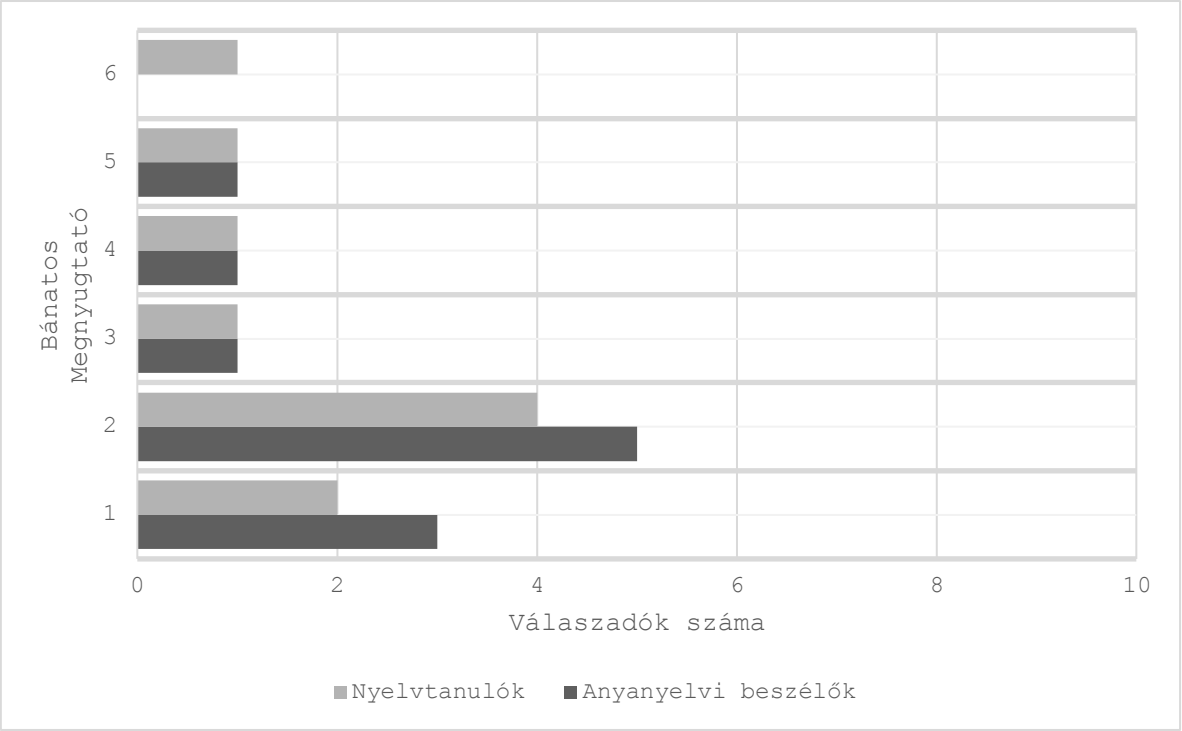

5. ábra: A dalszöveg által közvetített bánat érzékelt mértéke

Az 5. ábra a dalszövegből érzékelt bánat mértékét mutatja be. A függőleges tengelyen az „1” a bánatot, a „6” pedig a megnyugvást jelöli. Az anyanyelvi beszélők közül a legtöbben, összesen öten, a „2”-t választották. Hasonlóképpen, a tanulók közül a legtöbben, összesen négyen, szintén a „2”-t jelölték meg. Ezzel szemben a legkevesebb válaszadó, mindössze egy tanuló, a „6”-ot választotta. Érdemes megjegyezni, hogy minden értéket legalább egy válaszadó megjelölt. A 3. ábrához hasonlóan itt is a legtöbb válaszadó a „2”-t választotta, ugyanakkor a válaszok változatossága is megfigyelhető volt. Összességében, az összes válasz figyelembevételével megállapítható, hogy a bánat érzékelt mértéke ennél a szövegnél leginkább a „2” körüli értékre összpontosult.

III. 4. B. A dalszöveg értelmezése

A következőkben a második és harmadik kérdés kifejtős része látható. Először az első kérdés, vagyis az értelmezett üzenet kerül ismertetésre. A táblázatban először az anyanyelviek, majd a nyelvtanulók válaszai sorakoznak. Minden válaszoló egy számmal lett ellátva, tehát az anyanyelveik az 1-10 számozással, a nyelvtanulók pedig a 11-20. számozással. A 2. kérdésre adott teljes válaszok a melléklet 5. táblázatában találhatóak.

A két csoport válaszait elemezve érdekes különbségek és hasonlóságok figyelhetők meg az üzenetek értelmezésében. Ugyan az egyéni értelmezések kultúrától függetlenül megjelennek, hiszen pontosan megegyező válaszok nem voltak, mégis megfigyelhetőek csoportonként különböző mintázatok. Az anyanyelvi beszélők és a nyelvtanulók válaszai egyaránt a veszteség, fájdalom, szakítás és szomorúság érzéseit tükrözik, de míg az anyanyelvi válaszadók inkább a dalszövegíró lehetséges élményein alapuló, konkrét értelmezéseket adtak, addig a nyelvtanulók válaszai inkább elvontabbak és filozófiai jellegűek.

Az anyanyelvi beszélők válaszaiban egyértelműen megjelennek a főszereplő által keltett univerzális érzések, mint például a „*nem tudhatjuk, mikor veszítjük el a számunkra fontos személyeket* (1. válaszoló) ” vagy „ *a fájdalom maga a bizonyítéka annak, hogy mennyire szerette azt a személyt* (3. válaszoló) ” illetve „ *a múltban szeretett embert, még a távolság ellenére is, továbbra is értékesnek tartja* (5. válaszoló) ”. A válaszok sok esetben a múltban történt eseményekre építenek, amelyek örök érvényű tanulságokat hordoznak. A válaszadók érzelmeit egy élettapasztalati perspektíva jellemzi, amely a veszteséggel járt kapcsolatokat a dalszövegíró személyes fejlődésének szempontjából értelmezi.

Ezzel szemben a nyelvtanulók válaszai teljesen az érzelmek elméleti aspektusaira koncentrálnak, mint például: „*a veszteség fájdalma és a szép emlékek keserédes érzéssé olvadnak össze bennünk* (13. válaszoló)” vagy „*az elveszett szerelem iránti vágyakozás, ugyanakkor a belenyugvás* (18. válaszoló)”. A nyelvtanulók a szerelem és veszteség filozófiai dimenzióit próbálták megragadni, és úgy tűnik, hogy a 11. és 15. válaszoló kivételével nem a főszereplő perspektívája, hanem a saját nyelvi és kulturális tapasztalataik határozzák meg inkább az értelmezéseiket. A válaszaik elvontabbak, inkább az érzelmi folyamatok, mintsem a konkrét események kifejezésére összpontosítanak. Az „*elveszett szerelem iránti vágyakozás*” és a „*belenyugvás*” kifejezések inkább az érzelmi küzdelmeket és azok feldolgozását helyezik előtérbe, nem pedig a konkrét esemény feldolgozását a dalszövegnek.

Összességében a két csoport közötti eltérések azt tükrözik, hogy az anyanyelvi beszélők a főszereplő személyes tapasztalatit, érzelmi intenzitást hangsúlyozzák, míg a nyelvtanulók inkább a kapcsolatok, veszteségek elméleti aspektusaival foglalkoznak, saját nyelvi és kulturális hátterük függvényében. Ez a különbség arra is utalhat, hogy a nyelvi és kulturális kontextus jelentős hatással van arra, hogy egy adott dalszöveget hogyan értelmeznek és dolgoznak fel az egyes csoportok.

A harmadik kérdés során leírták, hogy a dalszövegekben mely mondatok érintették meg őket, és hogy mi volt ennek az oka. Az anyanyelvi beszélők és a tanulók által adott válaszok eredményeit teljes változatban a melléklet 6. táblázata tartalmazza.

Először is, mind az anyanyelvi japán, mind a magyar nyelvtanuló csoportokból heten kiemelték az *„Még most is te vagy a fényem”* sort, mint a dalszöveg egyik legfontosabb részét. Az anyanyelvi japánok szerint ez a sor a dal fő mondanivalóját összegzi, és az őszinte érzéseket fejezi ki. A magyar nyelvtanulók számára ez a szeretet időtlen természetét hangsúlyozza, amely a szakítás ellenére is fennmarad. Ez arra utal, hogy a szöveg érzelmi univerzalitása képes áthidalni a kulturális különbségeket.

Egy másik gyakran említett rész a *„A keserű citrom illata”* (苦いレモンの香り, nigai remon no kaori) metaforája volt. Mindkét csoport szerint ez a kép a múltbeli kapcsolat keserédes voltát fejezi ki, mély érzelmi hatást gyakorolva. A magyar nyelvtanulók a kép plasztikusságát és költői értékét emelték ki, míg a japánok inkább a kép érzelmi töltetére összpontosítottak.

A kulturális háttér jelentős szerepet játszott az értelmezések különbségeiben. Az anyanyelvi japánokok értelmezésében megjelenik a szerénység és az önzetlenség, amelyet a japán *kenkjósza* (謙虚, *szerénység*) kifejezéseként értelmeztek. A 3. anyanyelvi válaszoló így ír róla*: „(...)a másik felet helyezi előtérbe, a saját érzéseket pedig alábecsüli, így fejez ki szeretetet fejezi. Ez a másik ember előtérbe helyezésével megjelenő japán sajátosság nagyon megérintett.”*. Tehát az önzetlenség jele, az olyan japán kulturális normák, mint a másik fél iránti tisztelet és mások maguk elé helyezésének kifejezése erősen kifejeződik a dalszövegben. A magyar nyelvtanulók ezzel szemben inkább a személyes érzelmi azonosulást helyezték előtérbe. Például a 20. nyelvtanuló válaszoló saját élettapasztalatán keresztül írja le a 3. anyanyelvi válaszló által jellemzett *kenkjósza* lényegét, tehát feltételezhető, hogy a fogalom ismerete nélkül a dalszöveg által felismerte ezt a japánra jellemző társadalmi jelenséget: *„még most is igazán szereti akit elveszített, és pont ezért reméli, hogy akit szeret elfelejti őt, hisz ezzel a másik fél fájdalma megszűnne, annak ellenére, hogy még az elválás után is úgy érzi a szerző, hogy "... még most is te vagy a fényem*”. A 19. válaszadót is érzelmileg megmozgatta ez a rész: „*még a szakítás után is a másikra gondol és őt helyezi előtérbe, bármennyire is fáj neki.* A nyelvtanulók értelmezésükben gyakran felbukkantak olyan élmények, mint a szakítás utáni nosztalgia vagy a megbocsátás keresése, amelyeket a dalszöveg szimbolikája erősített meg. Továbbá a dal vizuális és képi elemei (pl. gyümölcsök, illatok, különlegesebb írásjegy használat) segítették az érzelmi kapcsolódást.

A dalszöveg témája alapvetően egy elvesztett családtagról szól, azonban a mély vallomás és érzelmi töltet miatt egy fájdalmas szakításként vagy elvesztett szerelemként is értelmezhető. A nyelvtanulók közül heten (11., 12., 15., 17., 18., 19., és 20. válaszolók) egyértelműen szakítást láttak a dalszöveg mögött, míg az anyanyelvűek közül mindössze egy válaszoló (3. válaszoló) említette ezt nyíltan.

Miközben az anyanyelvi japánok a szerénységet és a kulturális normákat hangsúlyozták, addig a magyar nyelvtanulók inkább a személyes érzelmi azonosulást helyezték előtérbe. A két csoport különböző megközelítése ellenére közös nevezőre jutottak a dal jelentésében: az érzések őszintesége és időtlensége mindenki számára érthető és átérezhető.

IV. Megfigyelések

Az érzelmek mértékét vizsgáló első kérdés eredményei alapján minden érzelem esetében egyértelműen kirajzolódott, hogy mely értéket választotta a legtöbb válaszadó. Az első ábra a vidámság érzékelt mértékét ábrázolta, ahol mind az anyanyelvi beszélők, mind a nyelvtanulók többsége a „2”-es értéket választotta, ami azt mutatja, hogy a dalszöveget inkább szomorúnak érzékelték. A második ábra az izgalmasság érzékelt mértékét mutatta be. Itt az anyanyelvi beszélők körében a „3” volt a leggyakoribb válasz, míg a nyelvtanulók válaszai jobban szóródtak, magasabb értékeket, például „4” és „5”-öt is gyakrabban jelöltek meg. Ez arra utalhat, hogy a nyelvtanulók esetében a szöveghez kapcsolódó egyéni élettapasztalatok növelhették az érzelmi kapcsolódást, izgalmasabbá téve számukra a dalszöveget.

A negyedik ábra a feszültség érzékelt mértékét ábrázolta, ahol mindkét csoport többsége a „2”-es értéket választotta, jelezve, hogy a szöveget inkább nyugodtnak érzékelték. Hasonló eredményt mutatott a negyedik ábra, amely a bánat érzékelt mértékét vizsgálta: itt is a „2”-es érték volt a leggyakoribb válasz mind az anyanyelvi beszélők, mind a nyelvtanulók körében, ami arra utal, hogy a szövegben érzékelt bánat szintje viszonylag alacsony volt. Összességében elmondható, hogy a legtöbb érzelem esetében világos mintázat rajzolódott ki, és a „2”-es érték dominált a válaszok között. Megállapítható, hogy amikor a válaszadóknak skálán kellett értékelniük az érzelmeket, a kulturális különbségek kevésbé voltak meghatározóak, és ilyen esteben inkább egyéni eltérések figyelhetők meg.

A második és harmadik kérdésre (dalszöveg üzenete, legmegragadóbb részei) vonatkozóan az alábbi megfigyelés született. Először is, az adatok eredményeivel kapcsolatban a dalszöveg üzeneténél megállapítható, hogy az anyanyelvi beszélők a főszereplő személyes tapasztalatit, érzelmi intenzitást hangsúlyozzák, míg a nyelvtanulók inkább a kapcsolatok,

veszteségek elméleti aspektusaival foglalkoznak, saját nyelvi és kulturális hátterük függvényében. Továbbá a dalszövegben megszólított harmadik fél kiléte nem derül ki nyíltan, így témáját tekintve a hallgatóra van bízva ennek megítélése. Ennek függvényében a nyelvtanulók közül heten egyértelműen egy pár elválását írták le, míg az anyanyelviek közül csak egy válaszoló tett így. Ennek valószínűsíthető oka, hogy a két csoport nézőpontja különbözőnek bizonyult a megteremtett aposztrofikus diskurzusban. Ezzel kapcsolatban az anyanyelviek a főszereplő érzelemi által vontak le tanulságokat, említettek meg egyetemes társadalmi jelenségeket, tehát nem tekintették elsődlegesnek megnevezni a kapcsolat természetét. Ezzel szemben a nyelvtanulókat jobban foglalkoztatta, hogy a két megjelenített szereplő között milyen múltbeli kapcsolat lehet, ezt pedig többször saját tapasztalatukkal, érzelmeikkel kapcsolták össze. Erre példa a japán *kenkjósza* megjelenésének kétféle megközelítése is. Megállapítható, hogy az anyanyelviek a főszereplő érzelmi reakcióira fókuszáltak, míg a nyelvtanulók a főszereplő és a megszólított harmadik személy közötti kapcsolatra, vagyis eltérő perspektívából közelítették meg a szöveg jelentésének feldolgozását.

A második és harmadik kérdés adatainak elemzése során továbbá feltételeztem, hogy a vizsgálatom által kiemelt lexikai kohéziók határozzák meg a dalszöveg érzelmi reakciókra gyakorolt hatását, függetlenül a válaszadók kulturális hátterétől. Ennek alapján a következő megfigyelések születtek. A húsz válaszadó közül a legmegragadóbb résznél tizenheten olyan sort választottak, ahol valamilyen lexikai kohézió érzelmet volt hivatott előhozni.

A leggyakrabban választott részlet a *„Még most is te vagy az én fényem”* volt, amelyet összesen heten emeltek ki. Ez a sor egyszerre tartalmaz ismétlést és metonímiát, így erős érzelmi hatást kelt. Az anyanyelvi válaszolók közül négyen, míg a nyelvtanulók közül hárman választották. Ez arra utalhat, hogy ez a kifejezés mindkét csoport számára könnyen érthető és érzelmileg megérintő. Az interjúból kiderültek alapján a dalszöveg legmegérintőbb sorának ezt szánta a dalszövegíró. Mindkét csoportból többen ezt jelölték, tehát a szövegíró elérte célját vele.

Az ismétlés eszközével élő *könny* (涙) és *sötét* (昏) szót, egy-egy anyanyelvi válaszadó választotta, illetve egy anyanyelvi a *szomorúság, szenvedés* (悲しみ, 苦しみ) szinonimapárra mutatott rá. A *citrom* (レモン), amely metonímiát hordoz, egy anyanyelvi beszélő és két nyelvtanuló jelölte meg. A citrom, mint metaforikus elem, különleges jelentéssel bír a dalban, hiszen az a dalszövegíró szerint emlékezés és a fájdalom szimbólumaként jelenik meg. Ezek a válaszok azt sugallhatják, hogy az anyanyelvi beszélők nagyobb figyelmet fordítanak az érzelmi árnyalatokra és a szöveg szinonim struktúráira.

Ezzel szemben a két nyelvtanulók a *gyümölcs* (果実) és a *citrom* (レモン), között álló hiponímiát fedezte fel. Végül egy nyelvtanuló figyelmét a „*a szívemben megmarad”* (胸に残る) kifejezés kollokációja szintén ragadta meg, ami azt mutatja, hogy a gyakran használt, közvetlen érzelmi töltetű kifejezések könnyebben felismerhetők és értelmezhetők számukra.

A jelen dalszövegben legtöbbet azokat a sorokat emelték ki, ahol ismétlések és metonímiák voltak jelen. Bár külön csak ritkán említették az *én* és *te* antonímiát, de az általa aktivált harmadik félhez való fordulást leírásuk alapján minden hallgató észlelte. Megállapítható, hogy a lexikai kohéziók valóban vezetik a hallgatók figyelmét és érzelmi reakcióit a dalszöveg feldolgozása során.

Konklúzió

A kutatás során három fő megállapítás született. Először is, a válaszadók érzelmi reakcióinak skálán történő értékelésekor a kulturális különbségek kevésbé bizonyultak meghatározónak, inkább az egyéni eltérések domináltak. Másodszor, az anyanyelvi beszélők elsősorban a főszereplő érzelmi reakcióira fókuszáltak, míg a nyelvtanulók a főszereplő és a megszólított harmadik személy közötti kapcsolatra helyezték a hangsúlyt, tehát eltérő perspektívából közelítették meg a szöveg jelentését. Harmadszor, a lexikai kohéziók egyértelműen irányítják a hallgatók figyelmét és érzelmi reakcióit a dalszövegek feldolgozása során.

A dolgozat a dalszövegek kutatásának szemantikai megközelítésével igyekszik hozzájárulni a tématerület ismeretanyagához. Míg külföldi szakirodalomban már találhatók hasonló vizsgálatok, a japán nyelvű dalszövegek esetében kevéssé elterjedtek az ilyen jellegű kutatások. A dolgozat a lexikai kohéziók érzelmi hatását vizsgálja diskurzuselemzés és szemantikai elemzés alkalmazásával. Különlegessége, hogy kultúrák közötti kérdőíves kutatást is magában foglal, amely valódi, több kulturális háttérből származó hallgatók reakcióit elemzi, és összeveti ezeket a lexikai diskurzuselemzés eredményeivel.

A kutatásnak ugyanakkor vannak korlátai, például a minta nagysága, amely további adatgyűjtéssel bővíthető lenne. Az interjúk alkalmazása lehetőséget nyújtana a válaszok pontosabb megértésére, és az egyéni reakciók mélyebb feltárására. A jövőbeli vizsgálatok irányaként javasolt a grammatikai kohézió és a figuratív nyelv diskurzuselemzése is, amelynek eredményeit szintén érdemes lenne összevetni a hallgatói reakciókkal.

Összességében a dolgozat rávilágít arra, hogy a dalszövegek nyelvészeti szempontból rendkívül izgalmas kutatási területet jelentenek. A lexikai kohéziók vizsgálata nemcsak a dalszövegek érzelmi hatásának megértéséhez járul hozzá, hanem új lehetőségeket is nyit a kultúrák közötti kommunikáció és nyelvi jelentésképzés területén. A kutatás folyamata számomra személyesen is élvezetes és inspiráló volt, amely megerősítette érdeklődésemet a téma iránt.

Felhasznált irodalom

ALEK, A. – MARZUKI, A. G. – HIDAYAT, D. N. – SARI, E. N. A.: „A Critical Discourse Analysis of song "Look What You Made Me Do" by Taylor Swift", *Eralingua Jurnal Pendidikan Bahasa Asing Dan Sastra*, *4*(2), 154, 2020.

APRILIA, F. – NEISYA, N.: „Women's Stereotypes in "Pretty Girl" Song Lyrics: A Critical Discourse Analysis study" *English Franca Academic Journal of English Language and Education*, *6*(2), 461, 2022.

BALLAGÓ Júlia: „A lírai diskurzus résztvevőinek szociokulturális szituáltsága alternatív és populáris dalszövegekben" LACZKÓ Krisztina, TÁTRAI Szilárd (szerk.) *Líra, poétika, diskurzus,* ELTE Eötvös József Collegium, Budapest, 2021, 251–272.

GEE, J. P. – HANDFORD, M. (szerk.): *The Routledge Handbook of Discourse Analysis*, Routledge eBooks, 2013, 1.

HALLIDAY, M. – *HASAN, R.:Cohesion in English.* United Kingdom: Taylor & Francis, *1976, 277–288.*

HUJBER Szabolcs: „Dalszövegek retorikai elemzése (Szabó Balázs Radnóti-feldolgozása)", *Alkalmazott Nyelvtudomány*, XVII. évfolyam, 2017/2. szám, 1–2.

LIDINILLAH, M. K.: A Study of Lexical Cohesion in the Lyric of Demi Lovato's Song in 'Tell Me You Love Me' Album" *SPHOTA: Jurnal Linguistik Dan Sastra*, 13(1), 2021, 23–31.

MARTIN, J. R.: *Cohesion and Texture. The Handbook of Discourse Analysis*, Wiley Blackwell, 2015, 61–81.

PRATIWI, V. Y. – JAYANTI, Y. D. – SYATHROH, I. L.: „An analysis of lexical cohesion found in „Never say never" song lyrics", *Professional Journal of English Education, 2*(3), 2019, 376–383.

PUTRI, N. K. A. A.: „An Analysis of Lexical Cohesion Found in "Photograph" Song Lyrics", *Linguistics Initiative*, 2(1), 2022, 77–85.

RENKEMA, Jan: *The Texture of Discourse Towards an outline of connectivity theory,* John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia, 2009, 103–106.

RISDIANTO, F.: „Discourse analysis of a song lyric entitled "We will not go down", *Register Journal*, 9(1), 2016, 90–105.

RUSSELL, J. A. – BARRETT, L.F.: „Core affect, prototypical emotional episodes, and other things called emotion: Dissecting the elephant". *Journal of Personality and Social Psychology,* 76(5), 1999, 805–819.

RUSSO, F. – THOMPSON, W.F.: „The Attribution of Meaning and Emotion to Song Lyrics" *Polskie Forum Psychologiczne*, 9(1), 2004, 51–62.

SARI, N. E. P. – ANINDITA, W. K.: „Lexical cohesion analysis on Adele's songs lyrics in the album 25", *Surakarta English and Literature Journal*, *3*(1), 2020, 22–28.

STRATTON, Valerie N. – ZALANOWSKI, Anette H.: „Affective impact of music vs. lyrics", *Empirical Studies of the Arts*, 12(2), 1994, 173–184.

TAMBUNAN, B. J. – TONDANG, J. –GURNING, Y. –SINAGA, C. S. – BUTAR-BUTAR, S. – HERMAN, H.: „How to identify context on song lyrics? A case on discourse analysis on Eminem's song entitled "When I'm Gone." *Journal of English Language and Education*, *8*(1), 2023, 34–40.

TÁTRAI Szilárd: „Az aposztrofikus fikció és a közös figyelem működése a dalszövegekben – társas kognitív megközelítés". SIMON Gábor (szerk.), *Nyelv, poétika, kogníció. Elmélet és módszer a poétikai kutatásban*, Líceum Kiadó, Eger, 2018a, 65–78.

TÁTRAI Szilárd: „Hárman egy ladikban. Kontextualizáció, perspektiválás és személyjelölés a dalszövegekben", *Magyar Nyelvőr*, 2018b/3, 310–327.

TÚRMEZEI N. Márton: „Magyar alternatív dalszövegek kognitív stilisztikai-poétikai vizsgálata. Egy kérdőíves vizsgálat eredményei" *Alkalmazott Nyelvészeti Közlemények*, Miskolc, XVI. évfolyam, 2. szám, 2023, 186–205.

WAY, Lyndn C.S. – MCKERRELL, Simon: „Music as multimodal discourse: Semiotics, power and protest" *Newcastle University eBooks*, 2017, 8–9.

Internetes források

BALÁZS Imre József, „Dalszövegológia Értelmezési trendek és hagyományok a közelmúlt dalszövegei kapcsán", Feuilleton - LXIV. évfolyam, 34. szám (2020. augusztus 19.), es.hu https://www.es.hu/cikk/2020-08-19/balazs-imre-jozsef/dalszovegologia.html (Utolsó letöltés: 2025.01.14.)

JONEZU Kensi – Lemon c. dalszöveg, Uta-net.com https://www.uta-net.com/movie/244127/ (Utolsó letöltés: 2025.01.14.)

JONEZU Kensi – hivatalos előadói profil, Spotify.com. https://open.spotify.com/intl-ja/artist/1snhtMLeb2DYoMOcVbb8iB (Utolsó letöltés: 2025.01.14.)

SIBA Tomonari 柴那典: Jonezu Kensi Ningen no si vo micumete 米津玄師　人間の死を見つめて [Jonezu Kensi – Az emberi halál szemlélése], Natalie.mu, 2018.03.13. https://natalie.mu/music/pp/yonezukenshi12 （Utolsó letöltés: 2025. 01.14.）